

MAJ 2004

Aktstycket

Medlemsblad från ArkivCentrum Örebro län

Karta över inäggor till Peterfors bruk upprättad av Fr. Hallman 1880. Ur den nya leveransen av kartor från Stribergs gruve AB.

Verksamhetsberättelse 2003 för Örebro läns företagsarkiv

Styrelsen avger härmed verksamhetsberättelse för föreningens nittonde verksamhetsår. Styrelsen har haft tre sammanträden. Årsmötet hölls den 16 maj på Johnson Metall i Örebro. Före årsmötet presenterade platschef Thomas Nord företaget för de församlade och efter mötet fick deltagarna en visning av produktionen samt företagets fina utställning. Förmiddagen avslutades i med att företaget bjöd på lunch i personalrestaurangen.

Medlemmar

Arkivet har 44 medlemsföretag/organisationer.

Arla Foods AB, Örebro Mejeri
Assi Domän, Frövi
Assi Domän, Hasselfors Trä AB
AB Carlsson & Åqvist
Bra Data AB
Brukspatronen Per Erikssons
västmanlandsfond
Carl Jan Granqvist Förvaltnings AB
Centrumledningsbolaget i Örebro AB
Dyno Nobel Sweden AB, Nora
Edwalls Ur AB
Fortum Support AB
FöreningsSparbanken, Örebro
Företagarna i Örebro
Haldex Garphyttan AB
Handelsbanken Örebro
Handelskammaren Mälardalen
Hasselfors Garden AB
Johnson Metall AB
Kadenz HB, Örebro
Kommunförbundet Örebro län
Landshypotek, Örebro län
Laxå Bruks AB
Munksjö Aspa Bruk AB
Närkes-Östergötlands Jordägareförening
Onninen AB, Örebro
Procordia Food AB, Örebro
Rexam Glass Limmared AB
Saab Bofors Support AB
Scan Foods AB, Örebro
Skyllbergs Bruks AB
Spel- och Servicehandlarnas
Riksförbund
Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn
Stoneridge Electronics AB

Svensk Handel Mellansverige
Svenskt Näringsliv, Örebro
regionkontor
Sydkraft Elnät Mälardalen AB
Teknikföretagen, Örebro
samarbetsgrupp
Torvfabrikernas Centralförening
Volvo Construction Equipment Cabs
AB, Hallsberg
Zinkgruvan Mining AB
Örebro företags- och hantverksförening
Örebro Ingenjörsklubb
Örebro Promotion
Örebro Universitet

Föreningen har också 9 personliga medlemmar.

Personal

Folkrörelsearkivets chef *Göran Henrikson*, har varit ansvarig för arkivets verksamhet. *Carl Magnus Lindgren* har arbetat heltid under hela året. *Yvonne Bergman* har, förutom att hon är arkivets kassör, arbetat med visningar och föredrag för arkivets räkning. Detta gäller också *Håkan Henriksson*, som också för Företagsarkivets räkning sköter kanslitjänsten åt *Näringslivets Arkivråd*. Han har under fem månader avlönats av Företagsarkivet. *Magnus Jerlström* och *Per Roth* har under perioden januari – september arbetat sammanlagt fem månader för arkivets räkning.

Den lokalmässiga samordningen, som nu med framgång utövats i sex år, innebär att de bägge arkivföreningarnas personal gemensamt sköter flera arbetsuppgifter. Det gäller all receptions-, informations- och forskarservice, men också sådant som leveransmottagning och accessionsföring samt visst förteckningsarbete. Det är den mindre partnern, Företagsarkivet, som främst tjänar på detta.

Ekonomi

Arkivets verksamhet är möjlig att driva genom stöd till lokal- och driftskostnader från framför allt Örebro läns landsting, Riksarkivet, länsarbetsnämnden och Örebro kommun.

Ett viktigt inslag i ekonomin utgör medlems- och hyllavgifter liksom intäkter från olika uppdrag. Under 2003 utgjorde den egengenererade andelen av omsättningen hela 48 %. Årets resultat blev 40 576 kr. Det egna kapitalet uppgår till 143 531 kr. Den främsta anledningen till osedvanligt höga egeninkomsten var ett dövhistoriskt projekt som utfördes på entreprenad åt Sveriges dövhistoriska sällskap.

För detaljer kring ekonomin hänvisas till bokslutet på s 6–7.

■■■ Örebro läns företagsarkiv är en ideell organisation som är verksam på ArkivCentrum Örebro län. Företag, organisationer och offentliga institutioner är medlemmar. Arkivet dokumenterar näringslivets och företagets historia i Örebro län. Detta sker framför allt genom inventering, insamling och förvaring av företagets handlingar. Arkivet hjälper också företagen i dokumenthanteringsfrågor. Arkivet har ett brett arbetsfält som också omfattar forskning och publiceringsverksamhet. Arkivet bildades som länsförening 1985. Det hade dessförinnan ett förflutet som förening i Örebro kommun, startad 1977 av *Arne Gorpe*.

Utvecklingen har varit positiv under flera år och i oktober 1998 kunde arkivet tillsammans med sin partner Folkrörelsernas arkiv i Örebro län inviga den nya länskulturinstitutionen ArkivCentrum Örebro län. På denna institution utgör de bägge arkivföreningarna tillsammans en kraftkälla för utbildning, folkbildning och forskning på det lokalhistoriska området. Verksamhetsåret 2003 har varit framgångsrikt. Ett stort antal arkivleveranser har strömmat in, aktiviteten har varit hög och ekonomin tillfredsställande.

Arkivets styrelse

Arbetsutskott

Ordförande	Sölve Persson, enskild ledamot
V ordförande	Sören Klingnéus, Örebro universitet
Sekreterare	Göran Henrikson, arkivchef, adjungerad
Ledamot	Sten-Ove Pettersson, Hasselfors Garden AB

Övriga

Bo Eckegård, Örebro företags- och hantverksförening
 Egon Harfeldt, FöreningsSparbanken Örebro
 Bengt Mattisson, Örebro kommun
 Anders Thorstensson, Svenskt Näringsliv, Örebro regionkontor
 Merit Israelsson, Handelskammaren för Örebro och
 Västmanlands län
 Gun Kardell Bergh, Örebro läns landsting
 Sven Erik Sahlén, Kommunförbundet Örebro län

Ersättare

Lise-Lott Alm, Svensk Handel Mellansverige
 Nils Bengtsson, Svenskt Näringsliv, Örebro regionkontor
 Sivert Gustafsson, Saab Bofors Support AB
 Carl Jan Granqvist, Carl Jan Granqvist Förvaltnings AB
 Hans-Göran Högquist, Kommunförbundet Örebro län
 Hans Johansson, Örebro företags- och hantverksförening
 Merja Luuk Stenlund, Teknikföretagen, Örebro samarbetsgrupp
 Pia Olsson, Örebro läns landsting
 Dag Sjölen, Örebro kommun
 Håkan Jörger, Handelsbanken

Yvonne Bergman har varit föreningens kassör.

Revisorer

Ordinarie

Gunilla Carlsson, Örebro läns landsting
 Karin Sundelius, Örebro kommun

Ersättare

Mona Granath, Örebro läns landsting
 Anders Olsson, Örebro kommun

Leveranser och ordnings- och förteckningsarbeten

Under året mottog Företagsarkivet 31 arkivleveranser. Bland dessa kan nämnas ett antal historiskt värdefulla nya arkiv liksom tilläggsleveranser. Exempel på spännande leveranser är *Klaessons Möbler AB*, *Stribergs Grufve AB* med *Stribergs Skogar AB*, *Hammars Glasbruks AB*, *Granhults Bruk*,

Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län, *Torvströfabriker- nas Centralförening u. p. a.* och *Lännäs Sparbank*. Ett antal större moderna arkiv inkom också under året från företagen *Bra Data A* och *Stoneridge Electronics AB*. Totalt ökade arkivbeståndet med ca 91 hyllmeter. Arkivmagasinet blev under året nästan helt fullt med material. Emellertid fri-

gjordes hyllkapacitet i slutet av året då drygt 220 hm fördes över till ArkivCentrums nya gemensamma depå i Fjugesta.

Ordnings- och förteckningsarbeten

Carl Magnus Lindgren har under året förtecknat det värdefulla och historiskt intressanta arkivet *Närkes- Östergötlands Jordägareförening*. Förteckningsarbetet med det omfattande och historiskt intressanta hypoteksarkivet *Örebro läns Hypoteksförening* (numera *Landshypotek Örebro län*) blev i stort sett vilande under året. Hypoteksarkivets äldsta handlingar är från 1705, således långt före hypoteksföreningens bildande år 1849. Materialet är ganska komplett, vilket gör det värdefullt för bank-, social-, lantbruks- eller lokalhistorisk forskning. I övrigt har förteckningsarbetet under året dessvärre blivit eftersatt, framför allt på grund av att *Carl Magnus Lindgren* fram till 30 september var engagerad på halvtid i *Projektet Dövhistoria*. I detta projekt ingick även förteckningsarbete, där sju dövföreningsarkiv i Värmland, Östergötland och Kalmar län omfattande 78 volymer förtecknades.

Magnus Jerlström gjorde under våren en översyn av ArkivCentrums referensbibliotek genom att utgalla dubblettexemplar och klassificera och inordna drygt 800 nya böcker och skrifter.

Uppdrag

Under våren utförde arkivet ett förnyat uppdrag åt Ekonomistyrningsverket i Karlstad. Arbetet innebar genomgång, gallring, ordnande och förtecknande av en restleverans från myndighetens arkiv i Karlstad. Arbetet utfördes i Fjugestadepån av *Per Roth* och det färdiga arkivet levererades därefter till Stockholm.

Under hösten 2002 slöts ett avtal mellan Sveriges Dövhistoriska Sällskap (SDHS) och Företagsarkivet, som innebar att arkivet från 1 november 2002 utförde ett inventeringsuppdrag med hjälp av *Carl Magnus Lindgren* under tio månader halvtid inom *Projektet Dövhistoria*. Projektet, som finansierades av Allmänna Arvs-

fonden, avslutades i september 2003 med ett seminarium med flera av landets dövföreningar. Syftet med projektet, som var en förstudie, var bl a att göra en enkätundersökning om arkiv bland landets dövföreningar och att inventera och förteckna utvalda dövföreningsarkiv och – föremål i urval.

Efter denna förstudie avses projektet fortsätta i en fördjupad fas i ytterligare två år. En ansökan om detta har inlämnats till Allmänna arvsfonden.

Folkrörelsernas Arkiv fick nytta av detta projekt genom att ett omfattande och intressant dövhistoriskt material från Örebro och Örebro län lämnades till detta arkiv under hösten 2003.

Under året utfördes också ett omfattande gallringsuppdrag i ÖBOs arkiv i Örebro. Insatsen gjordes av *Magnus Jerlström*.

NLA

Näringslivets Arkivråd är en rikssammanslutning för företag och företagsarkiv vars syfte är att främja en rationell dokumenthantering och arkivering i företag, organisationer och institutioner. Från och med årsskiftet 1998–1999 överfördes organisationens kansli från Stockholms företagsminnen till Örebro läns företagsarkiv. Ett tvåårigt avtal upprättades i samband med detta mellan de två organisationerna. *Håkan Henriksson* ansvarar för kansliets skötsel som bland annat inkluderar medlems- och kurs-service samt bokföring.

Ett nytt avtal trädde i kraft vid årsskiftet 2002/2003.

Databaser

Arbetet med databasen *Företagsregistret* har fortsatt under en del av året. Den innehåller för närvarande över 35 900 poster. Ändå återstår mycket kvar att inventera av näringslivet i länet. Framför allt innebär kartläggningen av företagen i länet ett omfattande arbete. Dokumentationen av Örebro stads industrier är dock i stort sett klar. Under året har en genomgången av *Örebro stads handelsregister* i Länsstyrelsens arkiv to m år 1946

Arkivleveranser under 2003

Acc.nr	Datum	Arkivbildare
1/01	030219	Örebro läns Hantverksskammare
2/01	030206	Stribergs grufve AB / Stribergs skogar AB m.fl.
3/01	030227	Centrumledningsbolaget i Örebro AB (City Örebro)
4/01	030331	Centrumledningsbolaget i Örebro AB (City Örebro)
5/01	030326	Bra Data AB
6/01	030331	Stoneridge Electronics AB (Berifors AB)
7/01	030403	Bra Data AB
8/01	030507	Hasselfors Bruks AB
9/01	030508	Centrumledningsbolaget i Örebro AB (City Örebro)
10/01	030423	AB Klara Gruvor
11/01	030610	Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län
12/01	030613	AB Bångbro Jernverk
13/01	030704	Centrumledningsbolaget i Örebro AB (City Örebro)
14/01	030709	Adolfsbergs Brunns AB
15/01	030812	Kadenz HB
16/01	030827	Stoneridge Electronics AB (Berifors AB)
17/01	030901	Klaessons Möbler AB
18/01	030908	Grosshandlare Gustaf Anderssons personarkiv
19/01	030908	Örebro läns Köpmannaförbund
20/01	031002	Lännäs Sparbank
21/01	031007	Norden (industritidning)
22/01	030901	AB Glas & Möbler
23/01	030901	Firma Vävnader
24/01	031022	Torvströfabrikerna Centralförening u.p.a.
25/01	031107	Brukspatron Per Erikssons Västmanlandsfond
26/01	031114	Örebro Sparbank
27/01	031114	Södra Brädgården, Örebro
28/01	031114	Gösta Karlssons personarkiv
29/01	031124	Hammars Glasbruks AB
30/01	031210	Klaessons Möbler AB
31/01	031210	Granhults bruk

gjorts och hittills har nära 8 000 poster (3 000 under året) ur registret noterats i den ovannämnda databasen. Även handelsregistret för Långbro och Ekers församlingar har genomgått med totalt 122 poster. Arbetet med handelsregistret kommer att fortsätta även under året 2004.

Databasen *Beståndsregistret* har under året uppdaterats i sedvanlig ordning. Vid årsskiftet 2003/2004 fanns 801 arkivbildare registrerade. *Bergshanteringsregistret* uppdateras också kontinuerligt.

Dessa tre databaser har byggts upp och underhålls av *Carl Magnus Lindgren*.

Arkivets olika databaser har efterhand integrerats med Folkrörelsearkivets databaser och finns nu samlade i ArkivCentrums stora databas.

Aktstycket och

www.arkivcentrum.se

Under 2003 utkom ArkivCentrums medlemstidning Aktstycket med fyra nummer, varav ett sommar- och ett julnummer. Sommar och julnumren trycktes i 1 000 ex. I Aktstyckets två vårnummer publiceras verksamhetsberättelserna för folkrörelse- och företagsarkiven. Här ges också utrymme åt presentation av arkivmaterial och historiska artiklar och annat som kan vara av intresse för läsekretsen. Sommar- och julnumren innehåller enbart artiklar som bygger på ArkivCentrums material om länets historia. Artiklarna skrivs av personalen, men här ges också utrymme för gästskribenter. Också under 2003 spreds Aktstycket till en allt bredare krets av politiker och andra beslutsfattare samt media som ett viktigt led i institutionens informations- och för-

ankringsarbete. Aktstycket kan också läsas på ArkivCentrums hemsida.

Under året ändrades ArkivCentrums hemsidesadress genom att den tidigare länsangivelsen »t« utgick. www.arkivcentrum.se är således den gemensamma hemsidesadressen för de bägge arkivföreningarna. *Bo Fransson* är webbmaster. Han har utformat hemsidan och fyller den kontinuerligt med ett informativt innehåll. På hemsidan finns uppgifter om öppettider, arkivbestånd, nyheter och mycket annat. Här kan man också göra inköp från det sortiment av litteratur, vykort mm som finns på ArkivCentrum. Hemsidan har ett flertal länkar till andra hemsidor. Hemsidan har under 2003 haft 19 490 besök, (2002 – 17 277) besök. Ännu en hemsida i anslutning till Folkrörelsearkivets projektet *Bildningsborg och Synandanäste* www.folkpark.nu har upprättats. *Håkan Henriksson* är dess webbmaster.

Lokalhistorisk kurs samt bokproduktion

Efter en paus under förra läsåret star-

<i>Ordnade och förtecknade arkiv under 2003</i>		
<i>Arkivbildare</i>	<i>Årsomfattning</i>	<i>Volymer</i>
1. Örebro läns Hypoteksförening (pågående arbete)	(1705–1989)	(över 990)
2. Närkes-Östergötlands Jordägareförening	1952–2000	15

tade hösten 2003 Lokalhistoriska sällskapet för femte gången sin 2-terminerskurs i Lokalhistoria. 29 elever följer kursen som har *Yvonne Bergman* och *Sören Klingnéus* som kursledare. Lärarna hämtas förutom från Universitet, från Örebro läns museum, Örebro Stadsarkiv, ArkivCentrum och Länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Kursen är ett utmärkt exempel på ett positivt samarbete mellan kulturarvsverksamheter i länet. Huvudman för kursen är Lokalhistoriska Sällskapet i samarbete med Folkuniversitetet och ArkivCentrum.

Lokalhistoriska Sällskapet gav under året ut en bok till sitt 20-årsjubi-

leum. *Håkan Henriksson* var tillsammans med *David Damell* ansvarig redaktör.

Föreningen Bergslagsarkiv ger varje år ut en årsbok. I år var det vårt läns folkrörelse- och företagsarkivs tur att producera boken. *Göran Henrikson* och *Håkan Henriksson* har utgjort redaktion och boken har grafiskt formgivits av *Håkan Henriksson*. Tre av uppsatserna handlade om bergshistoria i Örebro län.

Bergshistorisk kurs i Nora och Lindesberg

Under hösten 2002 startade Örebro universitet en 10-poängskurs i Nora

Arbetare vid Klaessons & Leijonborgs fabrik i Fjugesta omkring 1910. Längst till vänster ses delägaren Aron Klaesson. Foto ur Klaessons Möblers arkiv.

Balansräkning för Örebro läns företagsarkiv den 1 januari–31 december 2003

	2002-12-31	2003-12-31
Tillgångar		
Kassa	500,00	0,00
Organisationskonto	213 204,33	321 477,55
Inventarier	1,00	1,00
Kortfristiga fordringar	166 400,00	258 005,50
Avräkningskonto Folkrörelsearkivet	-103 871,00	-156 674,50
Summa	276 234,33	422 809,55
Skulder		
Fakturaskulder	10 586,00	16 740,00
Reserverade sociala avgifter	15 282,00	6 312,00
Skatter anställda	12 800,00	6 615,00
Reservering Gårdsprojektet	63 974,00	63 974,00
Reservering Hyllor	0,00	75 000,00
Reservering Personal & inventarier	70 637,00	110 637,00
Summa	173 279,00	279 278,00
Eget kapital	82 547,90	102 955,33
Årets resultat	20 407,43	40 576,22
Summa	102 955,33	143 531,55
Summa skulder och eget kapital	276 234,33	422 809,55

med titeln *Bergslagshantering och Bergslagsbygd*. Kursen blev snabbt fulltecknad och ett drygt fyrtiotal personer följde undervisningen som avslutades våren 2003. *Håkan Henriksson* var kursledare och under läsåret 2003–2004 leder han motsvarande kurs i Lindesberg. Han har också medverkat på Örebro universitetets kurs i Lokalhistoria i Laxå.

Arrangemang och utåtriktade aktiviteter

Den 23 januari arrangerades på ArkivCentrum en hindersmäsoföreläsning i samarbete med Lokalhistoriska Sällskapet. Föreläsare detta år var den kände historikern professor *Kristian Gerner*, titeln på hans föreläsning *Östersjön – Nordens Medelhav*. 92 besökare åhörde den fängslande föreläs-

ren. Föredraget kunde i efterhand följas på ArkivCentrums hemsida.

Den 12 mars hölls i ArkivCentrums lokaler en arkivkonferens arrangerad i samarbete mellan Folkrörelsernas arkivförbund, Sveriges hembygdsförbund och med Folkrörelsearkivet som värd. *Yvonne Bergman* och *Håkan Henriksson* medverkade på konferensen som besöktes av 70 personer.

Under hösten samarbetade ArkivCentrum med Sällskapet Gamla Örebro kring ett par evenemang i arkivets lokaler. Sällskapets presskonferens kring dess 50-årsjubileum med åtföljande jubileumsbok hölls i lokalerna den 16 oktober och på kvällen samma dag höll Jan Mårtensson ett föredrag om sina berömda släktingar. 99 personer var närvarande.

Den 19 november hade *Sällskapet Gamla Örebro* en programkväll med *Bo Fransson*. 50 personer var närvarande.

Välbesökt bokmessa och hälsosam Arkivens Dag

Som under tidigare år samverkade arkivföreningarna på ArkivCentrum med Örebro läns museum och Örebro läns hembygdsförbund kring ett bokbord på länets bokmessa på Örebro Slott den 14–16 november. Försäljningen gick bra och inbringade ett överskott. Placeringen på mässan var god och en fin publikkontakt uppnåddes.

Arkivens Dag gick som vanligt av stapeln andra lördagen i november. Också i år samverkade de arrangerande arkiven med utställning och programverksamhet på Örebro läns museum. Årets tema var *Idrott, kropp och hälsa*. De sex deltagande arkiven hade vart och ett byggt en mindre utställning som genom museets personal givits en gemensam form. Utställningen invigdes av *Helene Ekblom*, mera känd som gladiatoren *Etna* i TV 4:s *Gladiatorerna*. Under lördagen den 8 november hölls sedan en serie på tre föreläsningar: *Tanka rätt mat – kost och träning* med *Malin Lake* och *Helene Ekblom*, *Från byslagsmål till nöjesindustri – om fotbollens glömda historia* med *Nerikes Allehandas kulturchef Dixie Eriksson* samt slutligen *Mattias Johansson* från Örebro universitet med *Qigong – ökad hälsa genom kropp och själ*.

En tipspromenad, där första priset var en heldag med behandlingar på Loka Brunn gick av stapeln och vidare bjöds på en rad pröva-på-aktiviteter som massage, yoga, örnljus m m.

Utställningen stod uppe i två veckor och den 12 november höll friskvårdskonsulent *Miriam Strömkvist* föreläsningen *I balans med livet*. Den 19 november höll *Yvonne Bergman* en föreläsning *Koleraepidemin 1834*.

Sammantaget besöktes *Arkivens Dag*-arrangemangen av drygt 1500 personer. Arkivens Dag sponsrades av *Örebro Universitet*, *Örebro läns landsting*, *Loka Brunn* och *Nautilus*.

Resultaträkning för Örebro läns företagsarkiv den 1 januari–31 december 2003

	2002-12-31	2003-12-31
<i>Intäkter</i>		
Landstingsbidrag	204 000	208 000
Kommunbidrag	115 000	115 000
Statsbidrag	140 000	150 000
Lönebidrag AMV	162 232	152 138
Medlemsavgifter	19 825	19 975
Förvaringsavgifter	169 565	232 995
Uppdragsintäkter	197 656	318 900
Försäljning av böcker	12 488	3 550
Övriga intäkter	2 360	1 800
Ränteintäkter	4 374	4 395
<i>Summa</i>	<i>1 027 500</i>	<i>1 206 753</i>
<i>Kostnader</i>		
Personalkostnader	468 605	595 919
Lokalkostnader	377 670	425 344
Kontorsmateriel	10 425	9 536
Arkiveringsmateriel	1 738	–
Administrativa kostnader	36 845	38 229
Resor/transporter	12 783	8 225
Telefon/porton	15 006	13 906
Böcker/tidskrifter	6 432	5 590
Representation/PR	43 173	21 642
Kurser/konferenser	8 062	7 114
Reservering	–	40 000
Inventarier/avskrivningar	25 959	–
Övriga kostnader	395	672
Årets resultat	20 407	40 576
<i>Summa</i>	<i>1 027 500</i>	<i>1 206 753</i>

Lokaler - Ny depå i Fjugesta

I början av det nya året kunde de bägge arkivföreningarnas nya depå tas i anspråk. Inledningsvis förekom en del problem innan larmanläggning och säkerhetsdörr var installerade och i funktion. Efterhand överflyttades den begagnade hyllmateriel som förvarats på annat håll i Västernärke till depån och hyllor med en kapacitet på 300 m har monterats. Det är framför allt Företagsarkivet som har fört

över material till depån, men också Folkrorelsearkivet har kört över några skrymmande leveranser till den nya lokalen. Depån utgörs av Telias gamla växelstation i Fjugesta och har en yta på 180 kvadratmeter. Fullt utbyggd kan lokalen rymma upp mot 2 000 m. Framöver behöver lokalen inredas med rullande hyllor och en första etapp av tre beräknas ske under året. *Per Roth* ansvarade under året för handläggning av lokalfrågorna i Fjugesta.

NBJ

Under 2003 har NBJ-arkivet fortsatt att fylla sin roll som informationscentrum kring museijärnvägen i Nora. *Gun Eriksson* har skött det dagliga arbetet och haft öppet alla arbetsdagar kl 13–16. Arkivet är också öppet kvällstid första torsdagen i varje månad. *Conny Tiderman* ansvarar för arbetsledning och finns också på plats minst en gång per månad.

Under året har ett 10-tal leveranser influtit till arkivet, det har varit fråga om järnvägslitteratur och fotografier. Drygt 200 personer har besökt arkivet. Dessutom har ett mindre antal grupper tittat in i arkivet på de ordinarie guideturerna på anläggningen. Förhoppningar finns att kunna utvidga arkivets lokaler med ett nytt kontorsutrymme och därigenom få större ytor för en fast utställningslokal. I anslutning till utställningsytan kommer i så fall ett forskarutrymme att iordningsställas.

Besökare

I ArkivCentrums forskarsals besöksloggare har under 2003 noterats 917 forskarbesök (2002 – 572). Liggare förs gemensamt för de bägge samverkande arkiven.

Ett antal gruppbesök har också avlagts på ArkivCentrum under året. 64 grupper (2002–63) omfattande 1 164 personer (2002 – 1 045) besökte arkivet.

Därutöver har ArkivCentrum mottagit 365 besök som inte avsett forskarsalen. Här finns inget jämförelsetal, då den statistiken började föras 2003. Sammantaget blir antalet besök till arkivet under 2003 2 446 (2001 – 1 566 st), en kraftig stegring mot året innan även om arkivet också då hade ej statistikförda besök till expedition och personal.

303 telefonförfrågningar har besvarats. 45 mejlförfrågningar och 6 brevförfrågningar har inkommit och besvarats.

Anledningen till det ökande utnyttjandet under året hänger bl a samman med att eleverna från gymnasieskolorna har börjat göra mer omfattande fördjupningsarbeten i historia

Arbetare vid Klaessons & Leijonborgs fabrik i Fjugesta omkring 1910. Foto ur Klaessons Möblers arkiv.

vilket lett till att många elever kommer hit för sina olika projekt. Vidare har jubileumsförberedelser i ett par frikyrkoförsamlingar lett till en rätt intensiv forskning.

Forskning

Arkivens omfattande källmaterial används fortlöpande av olika slags forskare, både fritidsforskare, studenter och akademiska forskare. 2 800 volymer (2002 – 2 080) har tagits fram till forskarna 1 863 från folkrörelsearkivets (2002 – 1 360) och 937 (2002 – 720) från företagsarkivets magasin. Siffrorna visar på en kraftig stegring i användningen av material från bägge arkiven. Antalet arbeten gjorda på arkivets material är omfattande och visar i sin mångfald hur många olika forskningsinsatser som görs. Följande skrifter och uppsatser, helt eller delvis baserade på källmaterial från företagsarkivet har lagts fram under 2003:

Axelsson, Åke: *Lekebergs Sparbank. Bygdens egen bank 100 år.* Fjugesta 2003.

Bergman, Yvonne: »Laxå bruk och koleraepidemin 1834.« I: *Lokalhistorisk läsning nr 7*, s 97–109. Örebro 2003.

Borg, Birgitta: »Med kjortel och slägga – berättelsen om Spelar-Greta.« I: *Från Bergslag och Bondebygd 2003*, s 39–52.

Dahlin, Per & Andersen, Astrid: *Berättelse av en gruvarbetare vid gruvfältet i Dalkarlsberg 1930–1948.* Uppsats skriven på kursen Bergshantering och bergslagsbygd, Örebro universitet, VT 2003.

Esbjörnson, Estrid: *Vårt att se i Örebro län – en vägvisare till natur och kultur i Tiveden, Närke och Bergslagen.* Örebro läns museum 2003.

Freding, Mats: »Nybergs gruvfält och järnvägen till Striberg.« I: *Bergslagsarkiv 2003*, s 14–35

Karlsson, Margareta: *Gruvminnen vid Åshyttans hyttebleck.* Uppsats skriven på kursen Bergshantering och bergslagsbygd, Örebro universitet, VT 2003.

Karlsson, Nils Erik: *Energiutvinning ur Ringshyttebäcken.* Uppsats skriven på kursen Bergshantering och bergslagsbygd, Örebro universitet, VT 2003.

Larsson, Anna-Karin: »Sjuk nästan jemt. Klorotiska flickor och kvinnor vid Loka och Porla brunn ca 1880–1910.« I: *Från Bergslag och Bondebygd 2003*, s 111–126.

Nilson, Tomas: »Familjen, församlingen

och frimureriet – socialt kapital, nätverk och karriärer bland skoföretagare i Örebro kring 1900.« I: Fredriksson, Göran, Humlesjö, Inger, Jordansson, Birgitta & Norlander, Kerstin: *Könsmaktens förvandlingar – en vänbok till Anita Göransson.* Skrifter från Institutionen för arbetsvetenskap, Göteborgs universitet nr 2, 2003.

Nordahl, Margareta: *Grönvolds Grufvebolag.* Uppsats skriven på kursen Bergshantering och bergslagsbygd, Örebro universitet, VT 2003.

Persson, Carin: »Källor till brukstjänstemännens historia.« I: *TAM-Revy 2003:1*, s 5–8.

Pettersson, Anna: »Producera mera!« *Strategi och socioteknisk ingenjörskonst vid skifferoljeindustrin i Kvamtorp 1948–1963.* D-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2003.

Pettersson, Anna: »När det blåser i Kvarntorp.« I: *Lokalhistorisk läsning nr 7*, s 84–96. Örebro 2003.

Pettersson, Olof: *E18 Lekhyttan–Adolfsberg.* UV Bergslagen rapport 2003:9.

Sundström, Stefan: *Åsbobergs Wäggruva. Gruvförsök i brytnings tid.* Uppsats skriven på kursen Bergshantering och

bergslagsbygd, Örebro universitet, VT 2003.

Thunberg, Ingemar: *Facklig mobilisering och medlemsutveckling av skoindustrin i Kumla 1907–1918.* C-uppsats i historia, VT 2003.

Wahman, Erik C: *Moibokssystemet i Örebro. En bild över hur det fungerade i praktiken mellan 1920–1931.* B-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2003.

Förutom dessa uppsatser och skrifter tillkommer också gymnasisternas special- och projektarbeten.

Organisation, representation, utbildning och övrig verksamhet

Örebro läns företagsarkiv är medlem i NLA, Näringslivsarkivens förening (NAF) och föreningen Bergslagsarkiv.

Göran Henrikson är styrelseledamot i Bergslagsarkiv och NAF. *Håkan Henriksson* är revisor i Bergslagsarkiv. *Yvonne Bergman* representerade under året folkrörelse- och företagsarkiven i Samrådsorganet för bibliotek och arkiv i Örebro.

Håkan Henriksson deltog den 18 mars som arkivets representant i NLA:s årsmöte i Stockholm.

Den 10 april berättade *Yvonne Bergman* på Universitetets arbetsmarknadsdag om arkivarieyrket.

Den 1 april undervisade *Göran Henrikson* på kursen i arkivvetenskap vid Uppsala universitet.

Den 13 maj medverkade *Yvonne Bergman* i ABFs träff i Brunnsparken i Örebro med PRO:s studieorganisatörer och berättade om möjligheterna att arbeta i studiecirkelform med arkivhandlingar.

Den 14 maj föreläste *Yvonne Bergman* på Kultur- och fritidsforum Västmanland i Kolsva om ArkivCentrum och dess verksamhet.

Personalen på ArkivCentrum gjorde den 16 maj en exkursion till Forsbacka utanför Gävle och deltog där i Bergslagsarkivs årsmöte.

Carl Magnus Lindgren deltog den 20–21 maj i Jernkontorets arkivdagar i Oxelösund

Håkan Henriksson deltog den 21–22 augusti på den internationella bergshistoriska konferensen *Nora – Norberg 700 years of Iron Production* i Nora.

Carl Magnus Lindgren föreläste den 19 augusti om arkiv och ArkivCentrum

på Dövas Hus i Örebro. Den 6–7 september deltog han i ett utvärderingsseminarium om Projektet Dövhistoria i Leksand och den 11–12 oktober deltog *Lindgren* i Dövhistoriskt Seminarium i Växjö, anordnat av Sveriges Dövhistoriska Sällskap. På det anslutande årsmötet blev han invald i sällskapets styrelse och är från och med innevarande år föreningens kassör och redaktör för dess medlemstidning.

Yvonne Bergman deltog den 1–2 oktober i Landstingsförbundets och Svenska kommunförbundets konferens *Kultur för utveckling – bredd och spets* i Örebro.

Den 16 oktober deltog *Håkan Henriksson* i Bergslagsarkivs seminarium om bergshanteringens källor på Lantmäteriverket i Gävle.

Den 24 oktober deltog personalen på ArkivCentrum i ett seminarium om lokalhistoria på Örebro universitet med anledning av Lokalhistoriska Sällskapets 20-årsjubileum.

Liksom tidigare år har universitetets elever i historia, ekonomisk historia och nordiska språk haft lektioner på arkivet, då ArkivCentrums

Klaessons & Leijonborgs fabrik i Fjögesta i början av 1900-talet. Foto ur Klaessons Möblers arkiv.

material och uppslag till uppsatsämnen diskuterats. Besök har också gjorts av elever från Karolinska, Risbergska och Rudbecksskolan i Örebro samt Bredgårdsskolan i Karlskoga.

Vidare har lärarkandidater i historia och samhällsvetenskap fått undervisning i hur man använder arkivmaterial i skolarbetet.

Utöver studenter och skolelever har släkt forskargrupper, studiecirkel och andra besökt arkivet under året. Som exempel på besökare under året kan följande nämnas: Örebro filatelistklubb den 25 mars, Teknikföretagens samarbetsgrupp den 4 juni, DIS-Aros den 1 oktober, en militärhistorisk arbetsgrupp den 11 november och ett nätverk för kulturverksamheter i Örebro kommun den 27 november.

De visningar och presentationer som genomförs i samband med studiebesök och möten är ett mycket viktigt medel för att förankra arkivet och möda läggs ner på att göra presentationerna trevliga och informativa. Visningarna har vanligtvis genomförts av *Håkan Henriksson*, *Yvonne Bergman*, *Per Roth* och *Göran Henrikson*.

Den 6 november höll *Håkan Henriksson* en föreläsning för SPF i Nora om amerikaemigration.

Under hösten har *Yvonne Bergman* och *Håkan Henriksson* medverkat med föreläsningar på Lokalhistoriska Sällskapets kurs i Lokalhistoria i Örebro län. *Håkan Henriksson* har ansvarat för undervisningen för universitetets studenter om materialet på ArkivCentrum liksom för de flesta skolgrupperna.

Yvonne Bergman höll en kurs för kommunala arkivredogörare i Hällefors den 9 april, i Ljusnarsberg den 11 april och i Nora den 14 november.

Håkan Henriksson deltog under året i två möten i förberedelsearbetet för skapandet av en arkivväska för skolbruk i Örebro län. Initiativtagare till projektet är Landsarkivet i Uppsala. *Göran Henrikson* deltog den 12 november i ett möte i Västerås för skapandet av ett arkivpedagogiskt nätverk i Uppsala landsarkivdistrikt.

Göran Henrikson och *Håkan Henrikson* har under året deltagit i ett

Budget för Örebro läns företagsarkiv 2004–2005

	2004	2005
<i>Intäkter</i>		
Landstingsbidrag	198 000	200 000
Statsbidrag	155 000	160 000
Kommunala bidrag	103 500	105 000
Lönebidrag AMV	151 000	140 000
Medlemsavgifter	21 000	22 000
Förvaringsavgifter	240 000	250 000
Uppdragsintäkter	150 000	150 000
Övriga bidrag	40 000	50 000
Övriga intäkter	2 500	2 000
Ränteintäkter	4 000	4 000
<i>Summa</i>	<i>1 065 000</i>	<i>1 083 000</i>
<i>Kostnader</i>		
Personalkostnader	460 000	500 000
Lokalkostnader	423 000	430 000
Kontorsmateriel	10 000	11 000
Arkiveringsmateriel	5 000	6 000
Administrativa kostnader	40 000	45 000
Resor/transporter	15 000	16 000
Telefon/data/porton	15 000	16 000
Böcker/tidskrifter	6 000	7 000
Marknadsföring/representation	35 000	35 000
Kurser/konferenser	15 000	16 000
Inventarier	115 000	–
Ianspråkstagande av reservering för inventarier	-75 000	–
Övriga kostnader	1 000	1 000
<i>Summa</i>	<i>1 065 000</i>	<i>1 083 000</i>

flertal möten på Länsmuseet kring projektet att 2004 ge ut en bok om länets industrihistoria.

Avslutning

Arkivets sjätte år på ArkivCentrum har varit ett bra år. Fyllt av hårt arbete och goda resultat.

Det ökande intresset för historia och kulturarv märks genom att ArkivCentrums material och tjänster utnyttjas alltmer. Handlingar fortsätter att flöda in även fjolårets extremt hö-

ga nivå inte nåddes och under förra året var tillströmningen av forskare större än någonsin tidigare. Den ökade under föregående med mer än 50% jämfört med året innan. Antalet producerade studier har aldrig tidigare varit så många, och visar på betydelsen av ArkivCentrum för forskning, skolor och bildningsarbete. Ökningen i besökartalen hänger till viss del samman med att gymnasieeleverna har börjat strömma till arkivet. Ordnings- och förteckningsarbetet i

det egna materialet har varit låg under året då personalens resurser har bundits för andra uppgifter. Det stora inflödet av material har tvingat arkivet att etablera en arkivdepå i Fjugesta. Denna blev inflyttningklar kring förra årsskiftet och har krävt en hel del insatser under året. Ett tillväxtutrymme för översködlig tid har därmed skapats.

Kursverksamheten på ArkivCentrum, föredrag och arrangemang lockar alltfler människor. Man kan med fog påstå att vi här har ett viktigt centrum för lokalhistoriska aktiviteter i vårt län. Inte minst i detta avseende är samarbetet med Örebro universitet viktigt och framåtsyftande. ArkivCentrum har i likhet med Örebro läns museum en viktig uppgift i att spegla och gestalta kulturarvet i Örebro län.

Synnerligen illavarslande är därför de minskningar i bidragen som är aviserade för 2004 från Örebro läns landsting och Örebro kommun. Samtidigt med den ökade efterfrågan på arkivet minskar alltså resurserna. Dessutom är, efter några goda år med intäkter från olika uppdrag, dessa efter det lyckosamma 2003 tillbaka på en lägre nivå och det har tvingat ar-

Revisionsberättelse

Undertecknade har granskat Örebro läns företagsarkivs räkenskaper och förvaltning för år 2003. Vi har tagit del av föreningens räkenskaper, protokoll och övriga handlingar som lämnar upplysningar om föreningens ekonomi och förvaltning samt vidtagit de granskningsåtgärder som ansetts som erforderliga.

Då det vid revisionen ej framkommit någon anledning till anmärkningar tillstyrker vi

att balansräkningen fastställs

att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 2003 års förvaltning.

Örebro den 30 mars 2004

För Örebro läns landsting

Gunilla Carlsson

Gunilla Carlsson

För Örebro kommun

Karin Sundelius

Karin Sundelius

kivföreningarna att under hösten säga upp den projektanställda personalen. En minskad personalstyrka som ska möta en ökad efterfrågan är en ekvation som inte går ihop. Kulturarvets ökande betydelse som identifikations- och integreringsfaktor i samhället bör leda till ökade, inte minskade anslag till dessa verksamheter.

De insatser som uppnåtts under året är resultatet av en kompetent, engagerad personal.

Till alla: personal, medlemmar och medfinansiärer vill styrelsen avslutningsvis framföra ett varmt tack.

Örebro i april 2004

Styrelsen

Möbeltillverkning vid Klaessons Möbler i Fjugesta på 1930-talet. Foto: Sophie Janson, Fjugesta (ur Klaessons Möblers arkiv).

B-Post

Avsändare:
ArkivCentrum Örebro län
Nikolaigatan 3
702 10 ÖREBRO

Bergsmannen Per Anderssons fastebrev på ett 1/4-delshemman i Skrekarhyttan från den 28 februari 1671. Härads hövding Johan Wattrans sigill har tyvärr ramlat bort från sin skyddande trädos, men Noraskoga bergslags sigill vidhänger ännu brevet.

Kartor, ritningar, pergamentbrev m m

Ja så kan man kanske sammanfatta den omfattande leveransen från Sveaskog som vi fick ta emot under våren 2003. Det rör sig om material från Sveaskogs dotterbolag Stribergs Skogar AB med föregångaren Stribergs grufve AB och underlydande bolag. Det stora räkenskapsmaterialet från dessa bolag räddades redan på 1970-talet till Örebro stadsarkiv och kom sedan att ingå i det då nybildade Örebro läns företagsarkiv. Den nya leveransen omfattar material som man av olika anledningar hade behållit.

Bland annat rör det sig om ca 375 lantmäterikartor från framför allt Nora bergslag. Tyvärr saknas större delen av alla gruvkartor.

Men här finns också fastighetshandlingar från slutet av 1500-talet och framåt. Bland dessa finns ArkivCentrums numera äldsta arkivhandling: ett förnyat fastebrev för Mohegmanet i Skrekarhyttan daterat den 28–29 april 1587.

Glädjande nog ingick även Stribergs grufbolags tidigare saknade protokoll från 1800-talet i leveransen.

ArkivCentrum Örebro Län

Folkrorelsens Arkiv i Örebro Län
och Örebro Läns Företagsarkiv
i samarbete

Nikolaigatan 3 • 702 10 ÖREBRO
Tfn 019-611 29 00 (även texttfn)
Fax 019-611 81 20
E-post:
arkivcentrum@arkivcentrum.se
Internet: www.arkivcentrum.se

Öppet måndag, onsdag–fredag
kl 08.30–17.00
och tisdagar kl 08.30–20.00
lunchstängt kl 12.00–13.00